Groddjursinventering

Attersta, Örebro kommun 2023

VÄG & MILJÖ

VÄG & MILJÖ

Beställning: Örebro kommun
Framställt av: Väg & Miljö AB
http://vagochmiljo.se
Granskningsversion: 2023-08-25
Uppdragsansvarig: Daniel Tooke
Medverkande: Daniel Tooke (projektansvarig, förstudie, inventering), Mikael Andersson (inventering, rapportskrivning)
Kvalitetsansvarig: Ursula Zinko
Fotografier: Daniel Tooke
Illustrationer och kartor: Väg & Miljö AB
Internt projektnummer: 1102
Foto på framsidan: Potentiellt lekvatten i de centrala delarna av *fältstudieområdet*.

VÄG & MILJÖ

INNEHÅLL

Sammanfattning 3

1 Bakgrund 4

2 Metod 5

2.1 Metodbeskrivning 5

2.2 Anpassningar för detta uppdrag 5

2.3 Tidpunkt och ansvarig personal 5

2.4 Informationskällor och litteratur 5

2.5 GIS och fältdatafångst 6

2.6 Avvikelser och möjliga felkällor 6

3 Resultat av förstudien 7

3.1 Tidigare groddjursinventeringar 7

3.2 Fynd av groddjur registrerade i Artportalen 7

3.3 Tidigare kända element med betydelse för groddjur 7

4 Resultat av fältstudien 8

4.1 Gynnsamma element och strukturer 8

4.2 Fynd av groddjur 10

5 Habitatsbedömning av området 10

6 Åtgärdsförslag för att minska negativ påverkan på groddjur i området 11

7 Källförteckning 12

SAMMANFATTNING

Väg & Miljö AB har på uppdrag av Örebro kommun genomfört en groddjursinventering i ett cirka 41,8 hektar stort område beläget ca 4 km söder om Örebro. Syftet med inventeringen har varit att utreda huruvida groddjur nyttjar området och om så är fallet, i vilken grad. Utöver detta har även element och strukturer som har betydelse för groddjur inventerats, vilket har resulterat i en utvärdering rörande huruvida området utgör ett förmånligt habitat för groddjur. Denna inventering behövs för att bygga ett kunskapsunderlag så att ekologiska aspekter med anknytning till artgruppen groddjur kan beaktas vid planering och arbeten inom det berörda området.

Groddjursinventeringen har bestått av en *förstudie* och en *fältstudie*. *Fältstudieområdet* är det av kunden önskade utredningsområdet. *Förstudieområdet* omfattar *fältstudieområdet* samt en buffert på ytterligare 200 meter.

Under förstudien identifierades inga tidigare fynd av groddjur som rapporterats in till Artportalen inom förstudieområdet. Inga sedan tidigare kända element eller strukturer som hyser betydelse för groddjur registrerades heller.

I samband med fältstudien besöktes fältstudieområdet vid tre olika tillfällen. Det första fältbesöket ägde rum 2023-04-18. Detta fältbesök utfördes dagtid, och i samband med detta avgränsades viktiga element och strukturer i området som anses hysa betydelse för groddjur. De övriga två fältbesöken ägde rum nattetid. Under dessa fältbesök inventerades *fältstudieområdet* efter groddjur. Dessa två fältbesök ägde rum 2023-04-28 och 2023-05-12. Ett tredje fältbesök planerades nattetid i slutet på maj, men detta uteblev då förutsättningarna för groddjurslek i området stadigt förvärrades under våren och i efter mitten av maj ej längre ansågs gynnsamma.

Under fältstudien avgränsades element och strukturer som bedömdes hysa betydelse för artgruppen groddjur. Dessa består bland annat av lekvatten i form av tillfälliga småvatten, stenrösen samt större öppna diken, vilka kan utgöra gynnsamma livsmiljöer för vuxna individer.

I samband med fältstudien registrerades inga fynd av groddjur inom fältstudieområdet.

Sammanfattningsvis kan sägas att baserat på avsaknaden av tidigare registrerade artfynd i kombination med de element, strukturer och artfynd som avgränsats i samband med fältstudien bedöms området inte utgöra ett särskilt förmånligt habitat för artgruppen groddjur. Området kring det större dike som löper längs med fältstudieområdets västra del bedöms kunna hysa enstaka vuxna individer av groddjur, men det kan med tillräcklig säkerhet förkastas att förstudieområdet hyser några aktiva leklokaler eller större populationer med vuxna individer.

1 BAKGRUND

Väg & Miljö har på uppdrag av Örebro kommun genomfört en groddjursinventering inom ett cirka 41,8 hektar stort område beläget ca 4 km söder om Örebro i Örebro kommun (Figur 1).

Fältstudieområdet består i huvudsak av jordbruksmark varvat med skogsmark i ett annars relativt flackt och öppet landskap. Fältstudieområdet ligger i nära anslutning till biogasanläggningen Gasum Örebro AB i norr samt Stena återvinningscentral i nordväst. I biogasanläggningen rötas restprodukter från livsmedelsindustrin samt lantbruksbaserade råvaror som exempelvis vall och omvandlas till biogas.

Syftet med inventeringen har varit att utreda om groddjur nyttjar området och till vilken grad. Utöver detta har även element och strukturer som har betydelse för groddjur inventerats, vilket resulterat i en utvärdering rörande huruvida området utgör ett förmånligt habitat för groddjur. Detta för att bygga ett kunskapsunderlag så att ekologiska aspekter med anknytning till artgruppen groddjur kan beaktas vid planering och arbeten inom det berörda området.

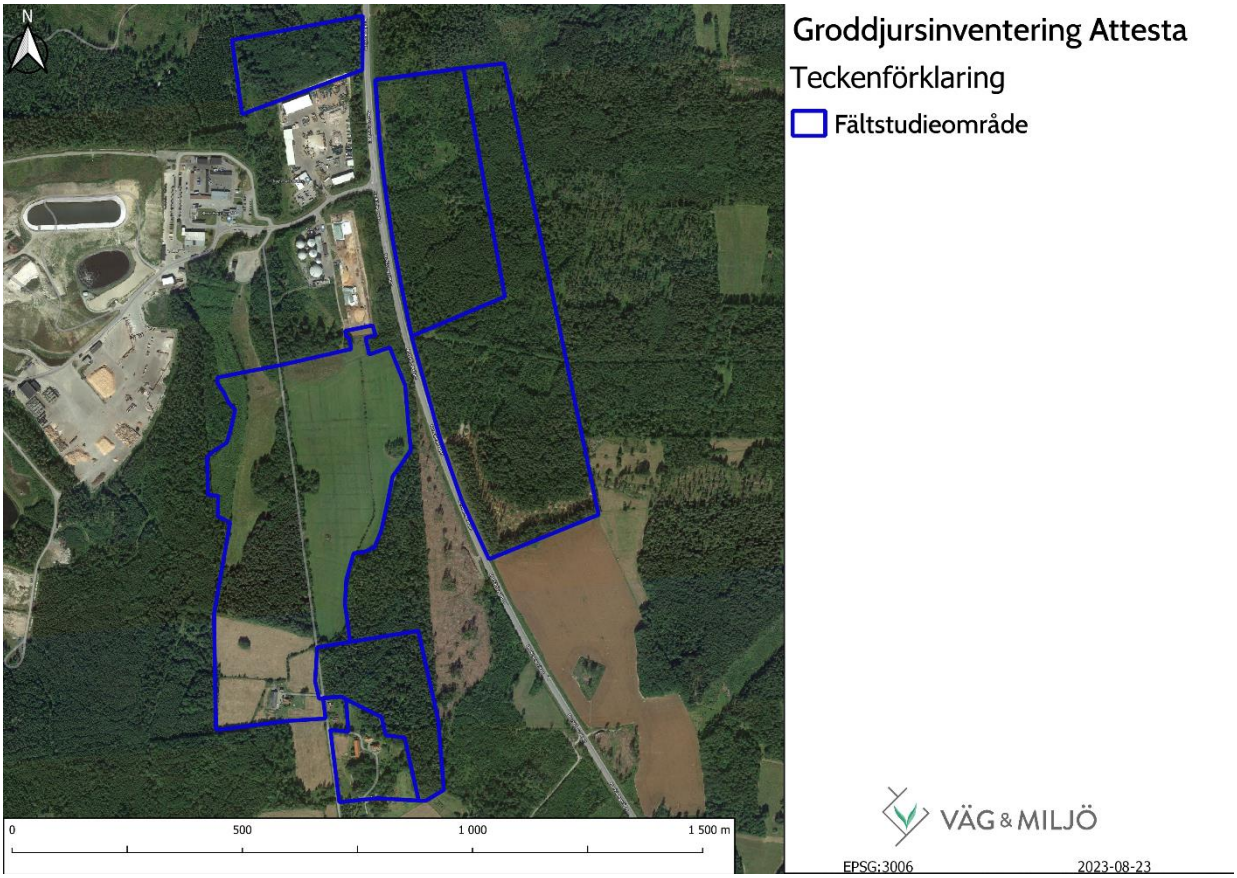

Figur 1. Karta över *fältstudieområdets* utsträckning och position.

2 METOD

2.1 Metodbeskrivning

Inventering av groddjur kan utföras som enbart *förstudie* eller som både *förstudie* och *fältstudie*. I samband med *förstudien* undersöktes tidigare inrapporterade artfynd av groddjur inom *förstudieområdet*, samt annat relevant underlag för artgruppen.

Fältstudien består av inventeringen i fält enligt vedertagen metod för groddjursinventering. Detta innebär dels inventering av element och strukturer som hyser värde för groddjur, vilket resulterar i en habitatsbedömning. Denna bedömning avser hur lämpligt det avgränsade *fältstudieområdet* är som habitat för artgruppen groddjur.

Utöver detta består även *fältstudien* av inventering i fält efter fynd av groddjur. Denna inventering kan ske manuellt och/eller med autoboxar under groddjurens lekperiod. Denna period inträffar mellan mars och juni beroende på breddgrad och väderlek under våren. *Fältstudien* utförs vid ett antal olika tillfällen under denna period för att ge en tillräckligt god chans för registrering av arter som är aktiva i området. All inventering av groddjur i fält sker nattetid, detta då groddjur främst är nattaktiva.

2.2 Anpassningar för detta uppdrag

Denna groddjursinventering består av en *förstudie* och en *fältstudie*. *Fältstudieområdet* är det av kunden önskade utredningsområdet. *Förstudieområdet* utgör *fältstudieområdet* samt en ytterligare buffert på 200 meter.

Fältstudien består av en inventering av element och strukturer för habitatbedömning, samt två separata nattliga fältbesök för individinventering. Nattlig inventering utfördes manuellt med pann- och ficklampa. Autoboxar användes inte.

2.3 Tidpunkt och ansvarig personal

Projektledare och ansvarig för för- och fältstudie, kartor och rapport har varit Daniel Tooke. Ursula Zinko har ansvarat för intern kvalitetsgranskning och Mikael Andersson har medverkat vid fältstudien samt rapportskrivning. Uppdraget har genomförts under perioden mars till augusti, 2023.

Fältbesök för habitatbedömning utfördes 2023-04-18. Nattliga fältbesök för individinventering utfördes 2023-04-28 och 2023-05-12. Ett tredje fältbesök planerades nattetid i slutet av maj, men detta uteblev då förutsättningarna för groddjurslek i området stadigt förvärrats under våren och i detta skede ej längre ansågs gynnsamma.

2.4 Informationskällor och litteratur

Onlinetjänsten Artportalen används som verktyg för att undersöka tidigare registrerade fynd av groddjur inom det avgränsade området. Sedan tillkommer flertalet ekologiska texter och skrivelser som stöd för korrekt artbestämning och habitatbedömning. Slutligen har även flera lagstadgade skrivelser

använts för beskrivning av groddjurens lagstadgade skydd. Samtliga källor som använts som underlag anges i referenslistan längst bak i rapporten.

2.5 GIS och fältdatafångst

För datainsamling under *fältstudien* användes en fältplatta med applikationen FieldMaps för ArcGIS i koordinatsystemet SWEREF 99 TM. Noggrannheten i geografisk positionering är mellan 5–15 meter. Efter datainsamling i fält justerades vid behov gränser med hjälp av kartor och ortofoton i QGIS 3.20.1.

GIS-data i form av shapefiler över samtliga element, strukturer och artfynd finns upprättade.

2.6 Avvikelser och möjliga felkällor

Olika arter av groddjur är aktiva och synliga under olika delar av leksäsongen. Tre individuella fältbesök spridda under lekperioden anses enligt praxis vara minimum för att med tillräcklig säkerhet utesluta förekomst av groddjur inom ett område som hyser potentiella leklokaler. Trots detta kan förekomst av groddjur inom ett avgränsat område sällan med fullständig säkerhet uteslutas. I och med antalet fältbesök bedöms dock denna groddjursinventering uppnå tillfredställande säkerhetsgrad för det avgränsade området.

3 RESULTAT AV FÖRSTUDIEN

Under groddjursinventeringens *förstudie* utfördes eftersök i en rad olika källor som berör det aktuella *förstudieområdet*. Detta för att identifiera tidigare registrerade fynd av groddjur, element och strukturer med betydelse för groddjur samt tidigare inventeringar som utförts i närområdet. Resultatet av *förstudien* presenteras på karta i figur 2.

3.1 Tidigare groddjursinventeringar

Inga tidigare kända inventeringar av groddjur har utförts inom eller i nära angränsning till *förstudieområdet*.

3.2 Fynd av groddjur registrerade i Artportalen

Under förstudien identifierades inga tidigare fynd av groddjur som rapporterats in till Artportalen inom förstudieområdet. Tidsperioden som undersöktes inkluderar från år 2000 till och med 2023.

3.3 Tidigare kända element med betydelse för groddjur

I samband med inventeringens förstudie registrerades utifrån flygbildstolkning en del större öppna diken som bedömdes kunna hysa betydelse för vuxna groddjur (Figur 2).

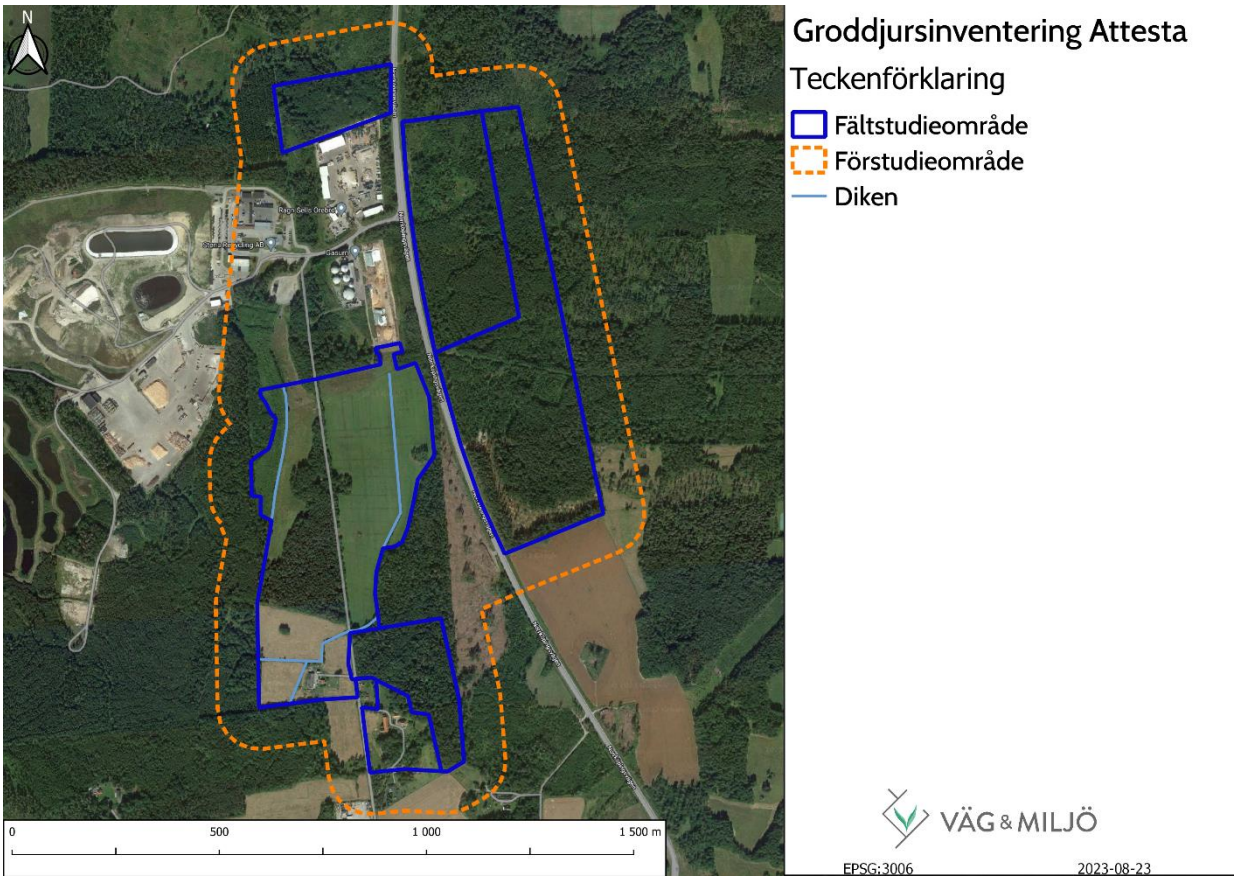

Figur 2. Karta över värdefulla element och strukturer som registrerats inom *förstudieområdet*.

4 RESULTAT AV FÄLTSTUDIEN

4.1 Gynnsamma element och strukturer

4.1.1 Lekvatten

Under fältstudien avgränsades totalt fyra lokaler som bedömdes kunna utgöra potentiella leklokaler för groddjur (Figur 3). Dessa lokaler bestod i huvudsak av mindre ansamlingar av stillastående vatten.

För att en vattensamling ska betraktas som ett förmånligt lekvatten måste det uppfylla vissa kriterier, och ju fler av dessa som uppfylls, desto större sannolikhet att vattensamlingen används som lekvatten:

- ✓ Vattnet får inte torka ut under leksäsongen eller under sommaren.
- ✓ Vattnet ligger i ett öppet och soligt läge, men med skydd mot norr.
- ✓ Vattnet får inte hysa fisk.
- ✓ Vattnet bör ligga låglänt i landskapet.
- ✓ Botten bör vara rikligt bevuxen med vattenvegetation.
- ✓ pH i vattnet får inte vara alltför lågt.
- ✓ Vattnet skall vara stillastående.

Av dessa parametrar uppfylldes de flesta hos de potentiella leklokaler som registrerades inom *fältstudieområdet* vid fältbesöket dagtid 2023-04-18, varav den centrala vattenansamlingen var den som tycktes utgöra den mest gynnsamma lokalen.

Alla dessa potentiella leklokaler återbesöktes sedan vid två tillfällen nattetid för individinventering av lekande groddjur. Samtliga lokaler torkade successivt ut under säsongen, till dess att de ej längre utgjorde förmånliga leklokaler för groddjur. Ett tredje nattligt fältbesök planerades, men uteblev av denna anledning. Vattenkvaliteten i anslutning till fabriksanläggningen i norra delen av fältstudieområdet var dessutom av bristande karaktär, där både sopor och plast låg utspritt. Dessa vattenansamlingar dominerades nästan uteslutande av mygglarver och inget annat.

4.1.2 Livsmiljöer

Under fältstudien avgränsades ett område som bedömdes kunna utgöra en gynnsam livsmiljö för vuxna groddjur (Figur 3). Området utgjordes av ett större dike som löper genom fältstudieområdets västra del. Flödet i diket var på de flesta håll ganska påtagligt, men det fanns även partier med mer långsamt flytande och stillastående vatten.

4.1.3 Övervintringsmiljöer

I samband med *fältstudien* avgränsades flertalet enskilda objekt eller större områden som skulle kunna utgöra fördelaktiga övervintringsmiljöer för olika groddjur (Figur 3). Övervintringsmiljöer utgörs till exempel av stenrösen, komposter eller ansamlingar med död ved, grenar eller löv. Dessa element skall helst vara placerade i skyddade men solbelysta lägen.

Ett flertal stenrösen som uppfyller dessa krav avgränsades inom *fältstudieområdet, se* exempel i Figur 4.

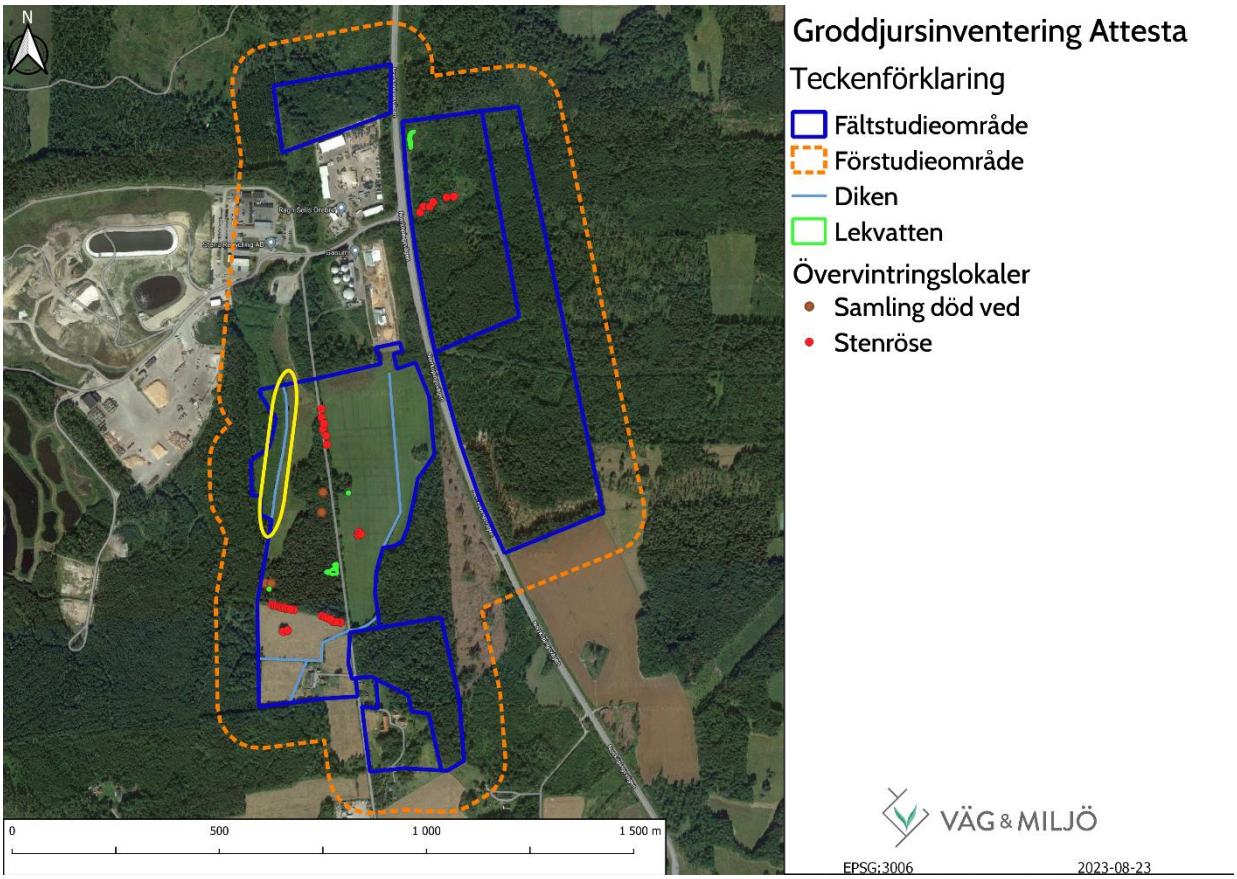

Figur 3. Positiva element och strukturer för groddjur som registrerades under fältstudien. Inringat i gult är det större öppna dike som utgör en potentiell livsmiljö för vuxna groddjur.

Figur 4. Ett stort stenröse i fältstudieområdets norra del som utgör en potentiell övervintringsmiljö för groddjur.

4.2 Fynd av groddjur

I samband med fältstudien registrerades inga fynd av groddjur inom *fältstudieområdet*.

5 HABITATSBEDÖMNING AV OMRÅDET

Under fältstudien avgränsades några element som bedöms hysa betydelse för groddjur. Dessa består bland annat av potentiella leklokaler, potentiella övervintringslokaler i form av stenrösen och virkesupplag samt ett område kring det större diket i fältstudieområdets västra del, som kan utgöra en gynnsam livsmiljö för vuxna individer.

De potentiella lekvatten som avgränsades i samband med fältstudien var av tämligen god kvalitet när de först registrerades, om än skuggade. De större vattenansamlingarna i centrala- respektive norra delen av fältstudieområdet var de med störst potential initialt. Deras kvalitet försämrades dock mycket snabbt under leksäsongen, till den utsträckning att de ej längre utgjorde aktuella leklokaler för groddjur.

De större stenrösen som avgränsades i fältstudieområdet bedöms dock utgöra mycket förmånliga övervintringslokaler i och med sitt skyddade läge i kombination med god solinstrålning från söder.

Dikets närområde, särskilt i fältstudieområdets västra del, utgör ett förmånligt habitat för vuxna individer. Området hyser hög fuktighet, skydd mot predation samt tillgång till sol, men även beskuggning (Figur 5).

Sammanfattningsvis, i och med förekomst av ett par gynnsamma övervintringsmiljöer och en tämligen fördelaktig livsmiljö för vuxna individer bedöms det som möjligt att fältstudieområdet hyser en liten förekomst av vuxna individer av groddjur. Det kan dock med tillräckligt hög säkerhet förkastas att fältstudieområdet hyser aktiva leklokaler av groddjur eller några anmärkningsvärda förekomster av vuxna individer

Figur 5. Ett större öppet dike i fältstudieområdets västra del som utgör en potentiell livsmiljö för vuxna groddjur.

6 ÅTGÄRDSFÖRSLAG FÖR ATT MINSKA NEGATIV PÅVERKAN PÅ GRODDJUR I OMRÅDET

- ✓ I och med områdets måttliga förekomst av gynnsamma element, frånvaro av gynnsamma leklokaler och avsaknad av artfynd bedöms det som osannolikt att området har någon nämnvärd betydelse för artgruppen groddjur på lokal, regional eller nationell nivå.

- ✓ I och med detta bedöms det som mindre troligt att ianspråktagandet av området i samband med planprocessen skulle hysa någon betydelsefullt negativ inverkan på denna artgrupp.

7 KÄLLFÖRTECKNING

Tryckta källor

Artskyddsförordningen, 2007:845.

ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Naturvårdsverket 2009. Handbok 2009:2 - Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser.

Digitala källor

ArtDatabanken. 2023. Artfakta för samtliga registrerade arter. http://artfakta.artdatabanken.se

Artportalen. 2023. Sökning med polygon efter alla groddjur inom *förstudieområdet*. Sökperiod 2000-01-01 till 2023-08-04. http://www.artportalen.se

Lantmäteriet historiska kartor, © Lantmäteriet historiska-kartor@lm.se. Åtkomst 2023-08-04.

Mark- och miljööverdomstolen, MÖD 2012:4, Målnummer M5458-11, 2012-02-07

Miljööverdomstolen, MÖD 2008:36, Målnummer M3721-07, 2008-12-02

Naturvårdsverket, Skyddad natur kartverktyg, https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/, åtkomst 2023-08-04.

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor kartverktyg, https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor, åtkomst 2023-08-04.